

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC

**Date preliminare privind cercetările de salvare la situl arheologic
Lipoveni II (r-nul Cimișlia)**

În anul 1956 arheologii Nicolae Chetraru și Emanuil Rikman au identificat pe teritoriul satului Lipoveni (r-nul Cimișlia) două situri arheologice, numite convențional Lipoveni I și Lipoveni II. Primul obiectiv este situat la marginea de nord-vest a localității și a fost atribuit pe baza materialelor colectate culturii Sântana de Mureș-Černjachov din epoca romană târzie (sec. III–IV d.Hr.). Cel de-al doilea, Lipoveni II, este amplasat la cca 0,7 km nord de sat, cuprinzând o necropolă și o așezare de tip Sântana de Mureș-Černjachov și urme de locuire din prima și a doua epocă a fierului (sec. XII–X și IV–III î.Hr.), precum și din evul mediu târziu (sec. XVII–XVIII). De asemenea, în partea nord-estică a acestui sit au fost identificate vestigii din perioada târzie a epocii bronzului, din zona respectivă provenind, se pare, și un

depozit alcătuit din piese de bronz, atribuit culturii Sabatinovka. Din păcate, în ultimele șase decenii suprafața sitului Lipoveni II a fost puternic afectată de extracțiile de nisip dintr-o carieră neautorizată, care funcționează și în prezent. În timpul excavărilor au ieșit la iveală mai multe vestigii arheologice datând din diferite epoci, unele dintre care, păstrate astăzi la muzeul școlii sau în colecții private, au fost prezentate în anul 2010 la simpozionul științific organizat de IPC al AȘM.

Examinarea vizuală a sitului Lipoveni II, realizată în vara anului 2013, a demonstrat înaintarea cu cca 30-40 m spre nord și est a limitelor carierei amintite, o bună parte dintre complexe identificate în anul 2010 fiind între timp distruse iremediabil. De la suprafața solului au fost colectate mai multe resturi arheologice, printre care două cuțite de fier, o fusaiolă, numeroase fragmente de vase ceramice confecționate la roată din pastă fină și zgrunțuroasă, cioburi de amfore romane, precum și o calotă craniană umană și alt material osteologic. Dat fiind gradul foarte avansat de distrugere a sitului și avându-se în vedere pericolul de devastare a lui continuare, pe parcursul periegezelor din vara anului 2013 s-a hotărât cercetarea a două complexe surprinse în pereții carierei: o vatră de lut și o groapă menajeră, în umplutura căreia se găseau fragmente de ceramică și oase de animale. Pentru degajarea acestor două complexe s-au trasat două secțiuni de dimensiuni diferite.

Secțiunea I, de forma unui pătrat cu latura de 2 m, a fost executată în partea central-nordică a carierei, în locul unde exploatarea nisipului a scos în evidență urme de arsură și bucăți de crustă de vatră puternic arsă. După degajarea primului strat de săpătură, au fost identificate două complexe: o vatră de lut în aer liber și o groapă (nr. 1). Material arheologic a fost colectat doar din groapa 1, unde au fost găsite două cioburi de vase modelate cu mâna (unul atipic și altul, de culoare cărămizie, ce pare să aparțină culturii Cucuteni-Tipolie) și două resturi osteologice.

Secțiunea II a fost trasată în partea de nord-est a carierei, într-o zonă unde lucrările de extracție a nisipului au scos la lumină conturul unei gropi ce conținea fragmente ceramice și oase de animale. Săpătura avea formă aproximativ pătrată, cu dimensiunile de 4×4 m. În cuprinsul acestei secțiuni au fost identificate mai multe complexe arheologice închise: un cuptor „de bucătărie” și cinci gropi de dimensiuni mici și medii (nr. 2-6). Pe baza datelor stratigrafice și a materialelor arheologice, cuptorul și două gropi (nr. 3 și 4) au fost datate în epoca romană târzie, iar celelalte complexe (gropile 2, 5-6) au fost atribuite culturii getice.

Drept rezultat al cercetărilor din anul 2013, în situl pluristratificat Lipoveni II au fost identificate vestigii arheologice datând din eneolitic, perioada târzie a epocii bronzului (sec. XVI–XIII î.Hr.), prima și a doua epocă a fierului (sec. XII–X și IV–III î.Hr.), perioada romană târzie (sec. III–IV d.Hr.) și din evul mediu târziu (sec. XVII–XVIII).

Locuirea cea mai intensă în zona cercetată corespunde culturii getice din sec. IV–III î.Hr. și complexului cultural Sântana de Mureș-Černjachov din vremea migrației goților (sec. III–IV d.Hr.). Spre regret, situl arheologic Lipoveni II se află într-o stare de continuă degradare și, din cauza factorilor antropici agresivi, într-un viitor apropiat el poate fi completamente pierdut. După datele preliminare de care dispunem, necropola corespunzătoare așezării Sântana de Mureș-Černjachov este deja distrusă aproape complet de lucrările din cariera de nisip neautorizată. Deși teritoriul de la nord de satul Lipoveni prezintă un interes sporit nu doar din punct de vedere arheologic, ci și pedologic (prin straturile de nisip și alte depuneri geologice), fiind și un veritabil monument natural, microzona respectivă se află într-un grad de degradare extrem de ridicat ca urmare a intervențiilor continue ilegale de excavare a nisipului.